

Oulu Capital
of Northern
Scandinavia

Kaupunginvaltuutettujen koulutus

Hallintolakimies Tuomas Möttönen

OULU

Sisältö

- Toimivallan siirtäminen
- Hallintolaki / hyvä hallinto
- Esteellisyys
- Sidonnaisuudet uudessa kuntalaissa
- Julkisuus ja salassapito
- Kokouskäyttäytyminen
- Luottamushenkilön vastuut
- Otto-oikeus ja muutoksenhaku

OULU

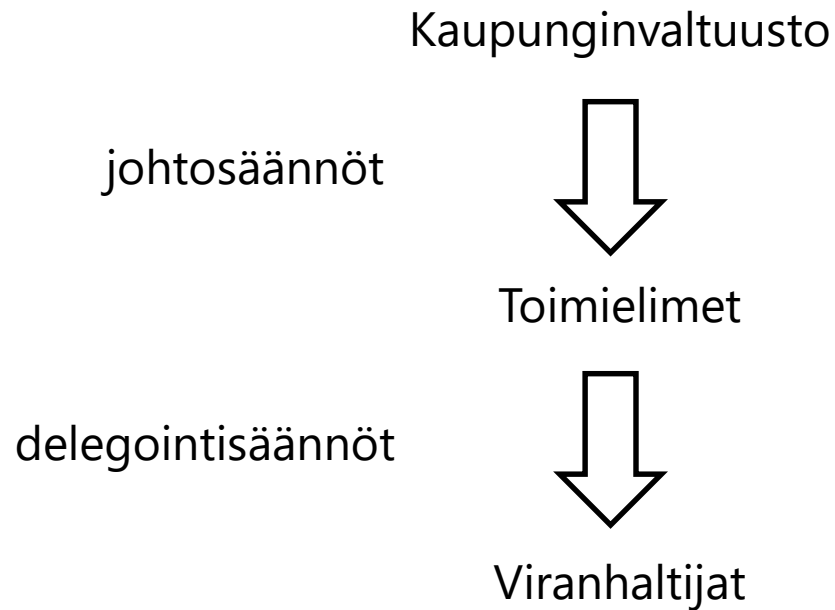
Miten kunta toimii?

- Lähtökohtaisesti tulee ajatella niin, että kaikki valta kaupunginvaltuustolla.
 - Suoraan lainsäädännöstä tulee toki toimivaltaa muillekin.
- Viranhaltijoiden ja toimielinten vallankäytön on perustuttava joko suoraan lakiin tai johto/delegointisäännön määräyksiin.

Toimivallan siirtäminen

- Valtuusto voi **johtosäännössä** siirtää toimivaltaansa kunnan muille toimielimille, luottamushenkilöille sekä viranhaltijoille. Toimivaltaa ei kuitenkaan saa siirtää asioissa, joista valtuuston on nimenomaisen säännöksen mukaan päätettävä.
- Valtuusto voi johtosäännössä antaa oikeuden siirtää siirrettyä toimivaltaa edelleen. => **delegointisäännöt**

Toimivallan siirtäminen

Toimivallan jäykkyyden periaate

- Ylempi viranomainen ei voi ottaa delegoitua asiaa käsiteltäväkseen tai puuttua alemman viranomaisen toimivaltaan kuuluvaan asiaan (huom. otto-oikeus).
- Alempi viranomainen ei voi siirtää päätöksentekoa ylemmälle viranomaiselle.
- Johtosääntöön perustuvaa päätösvaltaa tai delegointia ei voi muuttaa päätöksellä yksittäistapauksissa vaan koko sääntöä on muutettava.

Toimivallan siirtäminen

- Johtosäännössä ja delegointisäännössä on kyse siitä, kenellä on **toimivalta päättää** mistäkin asiasta.
- Kuuluuko jokin asia johtokunnalle vai lautakunnalle vai kenties kaupunginhallitukselle tai jopa kaupunginvaltuustolle?
- Kuuluuko jokin asia toimielimelle vai viranhaltijalle?
- Kaikkia mahdollisia asioita ei voida huomioida johtaja delegointisäännöissä.

Vaatimus asian käsittelystä kaupunginvaltuustossa

- KuntaL 94.2 §: "KV on kutsuttava koolle KH:n tai vähintään neljäsoosan valtuutetuista sitä pyytäessä ilmoittamansa asian käsittelyä varten. Tällainen asia on valmisteltava kiireellisesti."
- Em. ei tarkoita sitä, että KV:ssa voitaisiin käsitellä päätösasiana mitä tahansa. Jos toimivalta käsittelyyn vaadittavassa asiassa kuuluu toiselle toimielimelle tai viranhaltijalle, KV-käsittely on "enintään" toivomusluonteista poliittista ohjausta.
- Vrt. Sanginjoen hakkuu- ja Sanginjoen suojeleu-asia.

Hallintolaki

- Yleislaki eli hallintolakia sovelletaan, ellei muualla laissa toisin säädetä.
- Hallintolain tarkoituksena on toteuttaa ja edistää **hyvää hallintoa** sekä **oikeusturvaa** hallintoasioissa.
- Hallintolain tarkoituksena on myös edistää hallinnon **palvelujen laatua ja tuloksellisuutta**.
- Hallintolaissa säädetään **hyvän hallinnon perusteista** sekä hallintoasiassa noudatettavasta **menettelystä**.
- Hallintolakia sovelletaan niin valtion kuin kuntienkin toimintaan.

Hallinnon oikeusperiaatteet

- **Kansanvaltaisuus ja oikeusvaltioperiaate**
 - Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. (Perustuslaki 2 § 3. mom.)
 - Viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia. (Hallintolaki 6 §)

Hallinnon oikeusperiaatteet / Hallintolaki

- **Objektiviteettiperiaate**

“Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia...”

- Esteellisyys!

- **Suhteellisuusperiaate**

“Viranomaisen toimien on oltava ... oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden.”

- Viranomaisten toimien on oltava asianmukaisia, tarpeellisia ja oikein mitoitettuja sen tavoitteen kannalta, joihin kyseisillä toimilla pyritään.

Hallinnon oikeusperiaatteet / Hallintolaki

- **Luottamuksensuojaperiaate**

“...suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.”

- Kansalaisten tulee voida luottaa viranomaisten toiminnan oikeellisuuteen ja virheettömyyteen sekä viranomaisten tekemien hallintopäätösten pysyvyyteen.
- Periaate rajoittaa edunsovovien päätösten peruuttamista taannehtivin vaikutuksin.
- Luottamuksensuojaperiaatteella merkitystä esim. lautakunnan antamien soveltamisohjeiden sitovuuteen.

Hallinnon oikeusperiaatteet / Hallintolaki

- **Yhdenvertaisuusperiaate**

“...kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti...”

- **Tarkoitussidonnaisuuden periaate**

“...käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin.”

- Esim. virkaa ei saa lakkauttaa sen vuoksi, että halutaan eroon hankalasta virkamiehestä.

Esteellisyys

- Esteellisyyssäännöksillä turvataan luottamusta hallintoon ja asioiden käsittelyn puolueettomuuteen.
- Esteellisyydellä eli jääviydellä tarkoitetaan henkilön sellaista suhdetta asiaan tai asianosaisiin, joka vaarantaa hänen puolueettomuutensa yksittäisen asian käsittelyssä.
- Esteellisyysperusteet ovat rajoitetummat valtuustossa kuin muissa kunnan toimielimissä.

Esteellisyys

- Kuntalaki 97 §:
- Valtuutettu on valtuustossa esteellinen käsittelemään asiaa:
 1. joka koskee *henkilökohtaisesti häntä* tai
 2. hänen hallintolain 28.2 – 3 määritettyä *läheistään*.

Esteellisyys

- Muun toimielimen kuin kaupunginvaltuuston jäsenen esteellisyysperusteista säädetään hallintolaissa samaten kuin virkamiesten ja tilintarkastajien.
- Luottamushenkilö on siis "herkemmin" esteellinen esim. kaupunginhallituksessa tai lautakunnassa kuin kaupunginvaltuustossa.
- Huom. kaupunginhallituksen kokoukseen läsnäolo-oikeudella osallistuvaan kaupunginvaltuuston puheenjohtajaan sovelletaan kaupunginhallituksen jäsenen esteellisyysperusteita.

Esteellisyys

- Muissa kuin toimielimissä tapahtuva poliittinen valmistelu jää kokonaan kuntalain ja hallintolain esteellisyys sääntelyn ulkopuolelle.
- KHO:n ratkaisun (23.1.1997 T 81) mukaan valtuuston päätös ei ollut syntynyt virheellisessä järjestyksessä sillä perusteella, että esteellinen valtuutettu oli osallistunut asian valmisteluun valtuustoryhmän kokouksessa.

Esteellisyys

- Se, koskeeko asia valtuutettua tai hänen läheistään henkilökohtaisesti, on ratkaistava kussakin tapauksessa erikseen.
- Yleensä voidaan edellyttää, että asialla on tai voi olla välittömiä vaikutuksia valtuutetun tai hänen läheisensä asemaan.
- Ongelmallisia rajanveto-tilanteita syntyy, kun asia koskee laajaa henkilöstöryhmää tai on osa suurempaa kokonaisuutta.

Esteellisyys

- KHO 1963 II 53: Valtuuston puheenjohtaja, joka oli ehdolla luottamushenkilön vaalissa, sai ottaa osaa päätöksentekoon.
- KHO 1984 II 28: Valtuutettu, joka oli myös lautamies, ei ollut esteellinen, kun valtuustossa päätettiin palkkiosäännön muuttamisesta lautamiesten palkkioiden osalta.

Esteellisyys

- Jäsenyys yhdistyksessä tai osakkeiden omistaminen osakeyhtiössä ei tee valtuutettua esteelliseksi käsittelemään yhteisöä koskevaa asiaa.
- Osakkeiden omistaminen aiheuttaa esteellisyyden, mikäli osakkeita omistetaan niin paljon, että yhtiön asioiden käsittelystä voi syntyä henkilökohtaista etua tai vahinkoa.
- KHO 1972 II 63: Esteellisyys syntyi, kun valtuutettu oli yhtiön toimitusjohtaja ja omisti 300:sta osakkeesta 149.

Esteellisyys

- Yhteisön hallintoelimen jäsenyys, toimitusjohtajana toimiminen tai yhteisön palveluksessa oleminen ei yleensä tee valtuutetusta esteellistä.
- Jos käsiteltävä asia kuuluu yhteisössä asianomaisen valtuutetun vastuulle ja hoidettavaksi, asian voidaan katsoa koskevan valtuutettua henkilökohtaisesti.
- Jos käsiteltävä asia koskee avointa yhtiötä, jakamatonta kuolinpesää, jossa valtuutettu on osakkaana tai kommandiittiyhtiötä, jossa valtuutettu on vastuunalaisena yhtiömiehenä, valtuutettua on pidettävä esteellisenä asian käsittelyssä.

Esteellisyys

- KHO 1961 II 639: Osuusliikkeen hallintoneuvoston varapuheenjohtaja ei ollut valtuuston puheenjohtajana esteellinen asiassa, joka koski tontin myyntiä osuuspankille.
- KHO 1984 II 27: Urheiluseuran puheenjohtaja ei ollut esteellinen kaupunginhallituksen puheenjohtajana ja kaupunginvaltuuston jäsenenä osallistumaan kaupungin urheiluhallin rakentamista ja rakennusurakkaa koskevan asian käsittelyyn lautakunnassa, kaupunginhallituksessa ja kaupunginvaltuustossa.

Esteellisyys

- Kaava-asioissa esteellisyyttä on arvioitava kussakin tapauksessa erikseen.
- Oikeuskäytännössä kaava-alueella maata omistavan valtuutetun kohdalla on kiinnitetty huomiota kaavan luonteen ja oikeusvaikutusten lisäksi maanomistuksen laajuuteen ja kaavaehdotuksen sisältöön. Vaikutusta voi olla esimerkiksi sillä, muuttaako kaava olemassa olevaa tilannetta maanomistajan kohdalla.
- Maata omistava valtuutettu on yleensä katsottu esteelliseksi osallistumaan asema-, rakennus- ja rantakaavan käsittelyyn.

Esteellisyys

- Yleiskaavan käsittelyssä esteellisyys on tulkinnanvaraisempi. Kaikilla yleiskaavoilla ei ole välittömiä maanomistajaan kohdistuvia oikeusvaikutuksia.
- Muistutuksen tekeminen kaavaehdotuksesta ei tee henkilöä esteelliseksi, ellei asiaan liity muita esim. maanomistukseen liittyviä intressejä.

Esteellisyys

- Valtuutetun esteellisyyttä voidaan joutua tutkimaan myös päätettäessä kunnan henkilöstöä koskevia asioita, kun valtuutettu itse tai hänen läheisensä on kunnan palveluksessa.
- Jos kunnan henkilöstöä koskeva päätös kohdistuu rajattuun joukkoon viranhaltijoita ja työntekijöitä, valtuutettu katsotaan esteelliseksi.
- Valtuutettu on esteellinen siitä riippumatta, koskeeko asia häntä itseään vai läheistään.
- Jos asia koskee koko henkilöstöä tai laajaa henkilöstöryhmää, ei esteellisyyttä yleensä synny.

Esteellisyys

- KHO 1996 T3804: Valtuuston päätös kahden ala-asteen lakkauttamisesta ei koskenut kunnan opettajina toimineita valtuuston jäseniä siten henkilökohtaisesti, että he olisivat olleet esteellisiä ottamaan osaa asian käsittelyyn valtuustossa.
- KHO 1987-A-23: Kaupungin henkilökunnan työterveyshuoltosäännön muuttamista koskeva asia ei koskenut kaupungin palveluksessa olevia valtuutettuja kunnallislain 25 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla henkilökohtaisesti. Sanotut valtuutetut eivät olleet esteellisiä ottamaan osaa valtuustossa työterveyshuoltosäännön muutosta koskevan päätöksen tekemiseen.

Esteellisyys

- Läheinen määritellään hallintolain 28 §:ssä.
- I Ryhmä: Kaikkein läheisimmät perheenjäsenet:
 1. Puoliso, jolla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.
 2. Lapsi, lastenlapsi, sisar/veli, vanhemmat, isovanhemmat ja näiden puoliset.
 3. Muuten erityisen läheinen henkilö ja tällaisen puoliso. Esim. seurustelukumppani tai erittäin läheinen ystävä.

Esteellisyys

II Ryhmä: Kaukaisemmat sukulaiset:

1. Täti/setä/eno ja näiden puoliset, siskon/veljen lapsi ja entinen puoliso. Huom! Ei serkut!

III Ryhmä: Puolison sukulaiset:

1. Puolison lapsi, lastenlapsi, sisar/veli, vanhemmat/isovanhemmat ja näiden puoliset sekä puolison sisarusten lapset. Läheisenä pidetään myös vastaavaa puolisuokulaista.

Esteellisyys

- Muun luottamushenkilön kuin valtuutetun esteellisyydestä säädetään hallintolain 27 – 30 §:ssä.
- Kyseisten hallintolain säännösten perusteella määräytyy myös kunnan viranhaltijan ja työntekijän sekä tilintarkastajan esteellisyys.
- Ainoat poikkeukset koskevat palvelussuhdejääviä (KuntaL 97.3 §) sekä liikelaitoksia ja kuntayhtymiä (KuntaL 97 §). Myöskään hallintolain 28.1 §:n 6 kohtaa (laitos- tai virastojääviä) ei sovelleta kunnassa.

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

1. Osallisuusjäävi (kaikki läheiset)

- Henkilö tai hänen läheisensä on asianosainen.
- EOA 22.3.2004: Kanteluasioiden käsittelyssä esteellisyysperusteita oli sovellettava siten, että kantelun kohteena olevaa pidetään kanteluasiassa asianosaisena ja siten esteellisenä osallistumaan kunnan toimielimeltä kantelun johdosta pyydettyjen lausuntojen antamiseen.

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

2. Edustusjäävi (kaikki läheiset)

- Henkilö tai hänen läheisensä avustaa tai edustaa asianosaista tai sitä, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa.
- Kunnallisvirkamiesyhdistyksen pääluottamusmies oli paikallisneuvotteluissa esittänyt kahden kunnan viranhaltijan palkan tarkastamista. Hän oli esteellinen käsittelemään palkkausasiaa kunnanhallituksessa. (KHO 1982 II 24)

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

- Henkilöstöyhdistyksen pääluottamusmies ei ollut edustanut yhdistyksen jäseninä olevia kunnan viranhaltijoita kunnan virkojen lakkauttamispäätöstä edeltäneissä neuvotteluissa HMenL:n 10.1 §:n 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla eikä hän siten ollut esteellinen osallistumaan virkojen lakkauttamista koskevan asian käsittelyyn kunnanhallituksen jäsenenä. (KHO 22.5.1995 T 2274)

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

3. Intressijäävi (perhepiiri eli I ryhmä)

- Asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen hallintolain 28.2. §:n 1 kohdassa tarkoitetulle läheiselleen.
- Edun tai haitan ei tarvitse välttämättä olla luonteeltaan taloudellinen (esim. kaavoitus).
- Esim. suora tai välillinen osakkuus asianosaisena olevassa osakeyhtiössä.
- Esim. omasta palkkauksesta päättäminen (riittää kuuluminen ao. henkilöstöryhmään.)

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

- Kunnan henkilöstöön kuuluva tai hänen läheisensä voi olla esteellinen, kun asiassa on kysymys tietyille henkilöstöryhmälle myönnettävästä palkka- tai muusta edusta ja kyseinen henkilö itse kuuluu tuohon ryhmään.
- Jos päätös esim. paikallinen säästösopimus koskee koko kunnan henkilöstöä, esteellisyyttä ei ole katsottu syntyvän.

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

- Esittelijänä toiminut henkilöstöpäällikkö LTK:ssa ja varajäsen KH:ssa olivat esteellisiä käsittelemään opettajien eläkkeiden maksuperusteiden muuttamista. Henkilöstöpäällikön vaimo, KH:n varajäsen itse ja hänen vaimonsa olivat vanhaan palkkausjärjestelmään jääneitä, kysymyksessä olevaan eläkkeensaajaryhmään kuuluvia opettajia. (KHO 23.10.1986 T 4166)
- KH oli päättänyt tarjota kunnanviraston henkilöstölle ilmaisen päiväkahvin tai -teen ilman kahvileipää. Kahviedun vähäisyyden vuoksi KH:n jäsen, joka itse ja hänen vaimonsa työskentelivät kunnan virastossa, ei ollut esteellinen. (KHO 1986 II 33)

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

4. **Palvelussuhde- ja toimeksiantosuhtejäävi** (ei huomioida läheisiä)

- Henkilö on palvelussuhteessa tai käsiteltävään asiaan liittyvässä toimeksiantosuhteessa asianosaiseen tai siihen, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa.
- Palvelusuhde kuntaan ei tee henkilöä esteelliseksi asiassa, jossa kunta on asianosainen.
- Jos luottamushenkilö on palvelussuhteensa perusteella esitellyt tai muuten vastaavalla tavalla käsitellyt asiaa, hän on kuitenkin esteellinen. (KuntaL 97 §)

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

- Jos työnantaja on valtio, työnantajaksi on yleensä katsottava asianomainen valtion virasto.
- Vastaavasti jonkin ison yrityksen palveluksessa olevan työnantaja saattaa joissain tapauksissa olla yrityksen itsenäinen tulosityksikkö.

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

- **KHO 2012:100:** Kuntayhtymän ylläpitämän yliopistollisen sairaalan magneettikuvauspalveluita koskeva hankinta oli annettu yhteistyösopimuksen perusteella kaupungin organisaatioon kuuluvan seudullisen hankintatoimen hoidettavaksi. Hankintaa koskevan tarjouspyynnön valmisteluun oli virka- asemansa perusteella asiantuntijana osallistunut kyseisen yliopistollisen sairaalan ylilääkäri, joka työskenteli sivutoimen työnantajansa ja tarjouskilpailuun osallistuneen yhtiön välisen sopimuksen perusteella jälkimmäiselle yhtiölle kuusi tuntia kuukaudessa olematta kuitenkaan suorassa taloudellisessa suhteessa kyseiseen yhtiöön. Ylilääkäri oli ollut esteellinen käsitellessään kyseessä olevaa hankintamenettelyä koskevaa asiaa. Hankintapäätös oli esteellisyyden vuoksi syntynyt virheellisessä järjestyksessä.

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

5. Yhteisöjäävi (perhepiiri eli I ryhmä)

- Henkilö tai hänen hallintolain 28.2 §:n 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa.
- Näitä yhteisöjä ovat mm. Oy, Osk ja Ry.
- Osuuskaupan edustajistoa ei katsota toimielimeksi, jota tässä lainkohdassa tarkoitetaan (KHO 2009:63)

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

- KHO:2009:63
- "Kun otetaan huomioon osuuskuntalain nojalla ja HOK-Elannon sääntöjen mukaan HOK-Elannon edustajiston ja hallintoneuvoston jäsenille kuuluvat tehtävät, asemakaavan ei voida katsoa koskevan kuntalain 52 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla valtuutettuja henkilökohtaisesti sillä mainituissa valituksissa esitetyllä perusteella, että HOK-Elanto hyötyy asemakaavasta."

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

- Jatkuu...
- "Edustajiston jäsen ei tälle kuuluvat tehtävät huomioon ottaen ole myöskään hallintolain 28 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla esteellinen osallistumaan asemakaavan käsittelyyn kaupunkisuunnittelulautakunnassa."

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

- Muutos uudessa kuntalaissa!:
- Yhteisöjäviä sovelletaan myös kuntakonserniin kuuluvan yhteisön ja säätiön hallituksen jäseniin.
- Käsiteltäessä tällaisen yhteisön asiaa kunnan hallinnossa, yhteisön hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenet ovat esteellisiä.
- Vanhan kuntalain mukaan esteellisyys syntyi vain, jos kysymys oli sellaisesta asiasta , jossa kunnan ja em. yhteisön edut olivat ristiriidassa tai jossa asian tasapuolinen käsittely edellytti, että ettei henkilö osallistu asian käsittelyyn.

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

- Kuntalaki 97.4 § vs. vanha kuntalaki 52.4. §:
- Hallintolain 28 §:n 1 momentin 5 kohtaa ei sovelleta kunnan luottamushenkilöön, viranhaltijaan tai työntekijään, vaikka tämä olisi mainitussa lainkohdassa tarkoitettussa asemassa kunnallisessa liikelaitoksessa ~~tai kuntayhtymässä kuntakonserniin kuuluvassa yhteisössä tai säätiössä~~. Henkilö on kuitenkin esteellinen, jos kunnan edut ovat ristiriidassa liikelaitoksen tai kuntayhtymän etujen kanssa taikka asian tasapuolinen käsittely edellyttää, ettei henkilö osallistu asian käsittelyyn. Myöskään hallintolain 28 §:n 1 momentin 6 kohtaa ei sovelleta kunnassa.

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

- KV oli päättänyt myöntää kiinteistöosakeyhtiölle lainan sekä mennä omavelkaiseen takaukseen eräistä yhtiön lainoista. Päätös oli esteellisyyden takia syntynyt virheellisessä järjestyksessä, kun kunnansihteeri, joka oli po. kiinteistöosakeyhtiön hallituksen puheenjohtaja, oli päätöstä tehtäessä pitänyt valtuuston pöytäkirjaa. (KHO 1985 II 34)

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

- KH oli valinnut kunnan edustajaksi osakeyhtiöön KV:n puheenjohtajan ja hänen varajäsenekseen KH:n jäsenen. KH:n kokouksessa, jossa oli tehty KV:lle ehdotus maa-alueen vuokraamisesta mainitulle yhtiölle, oli kuultu edellä mainittuja henkilöitä osakeyhtiön edustajina. He eivät olleet esteellisyytensä vuoksi ottaneet osaa keskusteluun eivätkä päätöksen tekemiseen, vaan olivat poistuneet kuulemisensa jälkeen kokouksesta. Asian valmistelu KH:ssa ei ollut tapahtunut virheellisesti. KV:n päätös, jolla KH:n ehdotus oli hyväksytty, ei näin ollen ollut syntynyt virheellisessä järjestyksessä. (KHO 1989 A 45)

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

7. Yleislausekejäävi

- Luottamus henkilön puolueettomuuteen muusta erityisestä syystä vaarantuu.
- Esim. käsiteltäessä kantelua, kantelun kohde on esteellinen käsittelemään asiaa.
- Esim. julkinen vihamies tai vastapuoli.
- Esim. kiinteä ystävyysuhde tai yhtiökumppanuus.

Esteellisyys (Hallintolaki 28 §)

- Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena toimivan lupa- ja valvontajaoston puheenjohtajan mahdollinen esteellisyys käsitellä ja ratkaista jaostossa vireillä oleva kallionlouhintaa ja louheen murskausta koskeva ympäristölupahakemus oli arvioitava hallintomenettelylain (598/1982) nojalla.
- Se seikka, että jaoston puheenjohtaja oli sanomalehtihaastattelussa selvittänyt toimittajalle vireillä olevan ympäristölupahakemuksen mukaisen louhinta- ja murskaushankkeen taustaa, aikaisempia vaiheita ja hankkeen sallittavuutta alueella voimassa olevan yleiskaavan kannalta sekä omia arvioitaan hankkeen hyväksyttävyydestä, ei tehnyt puheenjohtajaa hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettuihin tavoin ennakoasenteen perusteella esteelliseksi sittemmin osallistumaan louhinta- ja murskaushanketta koskevan ympäristölupa-asian käsittelyyn ja ratkaisemiseen lupa- ja valvontajaostossa. (KHO 2004:16)

Esteellisyys

- Toimielimen jäsen ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, jos hän on esteellinen. (voidaan kuulla asiantuntijana)
- Toimielimen jäsenen ja esittelijän esteellisyydestä päättää toimielin.
- Toimielin päättää myös muun läsnäoloon oikeutetun (pl. virkamiehet) esteellisyydestä.
- Esteellisen henkilön on ilmoitettava esteellisyydestään.

Esteellisyys

- KV:ssa esteellisen valtuutetun ei tarvitse poistua kokoustilasta. Riittää, että hän poistuu omalta paikaltaan yleisölle varattuihin tiloihin.
- KV on kokouksessaan, jossa KJ on ollut läsnä, käsitellyt kysymystä siitä, ryhtyykö kunta jatkotoimenpiteisiin sen johdosta, että kunnalta oli kunnan viranhaltijoiden huolimattomuuden takia jäänyt saamatta valtionosuuksia. KJ oli kokouksessa ilmoittanut esteellisyytensä asian käsittelyyn ja KV oli hyväksynyt esteellisyyden. KJ ei kuitenkaan ollut poistunut paikaltaan asian käsittelyn ajaksi. Päätettäessä kunnan mahdollisista jatkotoimenpiteistä edellä mainitussa asiassa ei sen käsittelemiseen esteellisen KJ:n läsnäololle kokouksessa ole hallintomenettelylain 11 §:n 1 momentissa tarkoitettuja perusteita. KV:n päätös oli näin ollen syntynyt virheellisessä järjestyksessä. (KHO 8.12.1998 T 2745)

Esteellisyys

- Toimielimen puheenjohtajan on tarvittaessa saatettava jäsenen tai muun läsnäoloon oikeutetun henkilön esteellisyys toimielimen ratkaistavaksi.
- Jäsen tai esittelijä saa osallistua esteellisyyttään koskevan asian käsittelyyn vain, jos toimielin ei olisi ilman häntä päätösvaltainen eikä hänen tilalleen ole ilman huomattavaa viivytystä saatavissa esteetöntä henkilöä.
- Esteellisyyttä koskevaan päätökseen ei saa hakea erikseen oikaisua eikä muutosta valittamalla.

Esteellisyys

- Jos epäilet olevasi esteellinen, ota yhteyttä hyvissä ajoin!
- Tiivis, selkeä sähköpostiviesti paras lähestymiskeino.
- Jos epäily herää vasta kokouksessa, on "pienempi paha" jäävätä itsensä varmuuden vuoksi.
- Perusteetta ei kuitenkaan saa itseään jäävätä esim. asioissa, jotka kokee hankaliksi.
- Muissakin juridisissa ongelmissa ota yhteyttä **etukäteen hyvissä ajoin!**

Sidonnaisuudet uudessa kuntalaissa

- Uusi kuntalaki 84 §:
- "Kunnan 2 momentissa tarkoitettun luottamushenkilön ja viranhaltijan on tehtävä sidonnaisuusilmoitus **johto-tehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista**, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa.

Sidonnaisuudet uudessa kuntalaissa

- “Ilmoitusvelvollisuus koskee **kunnanhallituksen ja maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) tarkoittamia tehtäviä hoitavan toimielimen jäseniä, valtuuston ja lautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia, kunnanjohtajaa**, pormestaria ja apulaispormestaria sekä **kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijää**.”
- Ilmoitus on tehtävä **kahden kuukauden** kuluessa siitä, kun henkilö on tehtävänsä valittu. Henkilön on myös ilmoitettava viivytyksettä sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset.”

Sidonnaisuudet uudessa kuntalaissa

- Sidonnaisuusilmoitus tehdään **tarkastuslautakunnalle**, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Tarkastuslautakunta voi tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta.
- Kunnan on pidettävä sidonnaisuuksista **rekisteriä yleisessä tietoverkossa**, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan luottamustoimen tai tehtävän päättyessä henkilöä koskevat tiedot on poistettava rekisteristä ja tietoverkosta.

Sidonnaisuudet uudessa kuntalaissa

- Sääntelyn tarkoituksena on päätöksenteon avoimuuden ja läpinäkyvyyden edistäminen.
- Lisäksi pyritään turvaamaan kuntalaisten luottamusta hallinnon riippumattomuuteen ja puolueettomuuteen.
- Tarkempia ohjeita tulossa ulkoisen tarkastuksen yksiköstä.

Julkisuus ja salassapito

- Julkisuusperiaate: Viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei laissa erikseen toisin säädetä. (julkisuuslaki 1 §)
- Asiakirjat julkisia, salassa pidettäviä tai ei vielä julkisia.
- Julkisuuslaissa (24 §) 32-kohtainen luettelo julkisuuslain perusteella salassa pidettävistä viranomaisen asiakirjoista. Salassapito-säännöksiä myös monissa muissa laeissa.
- Esim. sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkuus, yksityisyyden suoja ja liikesalaisuudet.

Salassapito / Liikesalaisuudet

- Julkisuuslaissa käytetty liikesalaisuuden käsite voi aiheuttaa vaikeuksia lakia käytännössä sovellettaessa.
- Pelkästään esimerkiksi kunnan tarjouskilpailuun osallistuneen yrityksen salassapitotahto tai käsitys tiedon salassa pidettävyydestä ei ratkaise sitä, miten tilannetta on julkisuuslain mukaan tulkittava.
- Tästä huolimatta kunta voi hankinta-asioissa jo tarjouspyyntövaiheessa edellyttää tarjoajia merkitsemään tarjousasiakirjoihinsa, mitä nämä itse katsovat julkisuuslain mukaisiksi liike- ja ammattisalaisuuksiksi.

Julkisuus ja salassapito

- Luottamushenkilöllä on oikeus saada kunnan viranomaisilta tietoja, joita hän toimessaan pitää tarpeellisina ja jotka julkisuuslain 6 ja 7 §:n mukaan **eivät ole vielä julkisia, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.** (Kuntal 83 §)
- Luottamushenkilöllä on oikeus saada **kunnan konsernijohdolta konsernijohdon hallussa olevia** kunnan tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

Julkisuus ja salassapito

- KHO: 1995-A-23:
- SOTELTK:n jäsen oli esittänyt pyynnön saada tieto LTK:n alaisten viranhaltijoiden tekemistä toimeentulotukipäätöksistä. LO totesi, että SOTELTK:n jäsenellä oli oikeus salassa pidettävien toimeentulotukiasiakirjojen nähtäväksi saamiseen silloin, kun se on tarpeen kannan ottamiseksi LTK:ssa käsiteltävään yksittäiseen asiaan, esimerkiksi ratkaistaessa toimeentulotukipäätöksistä tehtyjä oikaisuvaatimuksia. Sitä vastoin jäsenellä ei ollut yleistä oikeutta toimeentulotukipäätösten ja -asiakirjojen saamiseen pelkästään sillä perusteella, että hän piti sitä tarpeellisena kunnan sosiaalitoimen seurannan ja valvonnan toteuttamiseksi.

Julkisuus ja salassapito

- Tarpeellisuuden arvioinnissa lähtökohtana on se, minkä toimielimen jäsen luottamushenkilö on. Valtuutetun ja KH:n jäsenen tietojensaantioikeus on laajempi kuin muiden luottamushenkilöiden.
- Salassapitosäännökset rajoittavat tietojensaantioikeutta. Salassapito voi murtua mm. silloin, kun pyydetyt salassapidettävät tiedot liittyvät päätettävänä olevaan asiaan.
- Luottamushenkilö ei saa käyttää tietojensaantioikeuttaan väärin ja luottamushenkilö on velvollinen pitämään saamansa tiedot salassa.

Julkisuus ja salassapito

- Julkisuuslaissa käytetty salassapidon käsite sisältää:
 1. asiakirjasalaisuuden,
 2. vaitiolovelvollisuuden ja
 3. salassa pidettävien tietojen hyväksikäyttökiellon.

Oikeuskäytäntöä: KHO:2012:68

- Kaupungin johtamisjärjestelmän kehittämistä koskeva työyhteisöselvitys perustui konsulttien henkilöstölle suorittamiin yksilöhaastatteluihin.
- Selvitystä oli selostettu suullisesti palautetilaisuudessa, jossa keskustelun tukena ja teemojen havainnollistajana oli käytetty power point -kalvoja.
- Työyhteisöselvitystä oli pidettävä sellaisena viranomaisen sisäistä työskentelyä varten laadittuna asiakirjana, jota ei arkistolainsäädännön mukaan ollut liitettävä arkistoon.
- Koska tällaiseen asiakirjaan ei mainitun lainkohdan mukaan sovelleta julkisuuslakia, power point -kalvoja pyytäneellä toimittajalla ei ollut oikeutta saada niistä tietoa.

Oikeuskäytäntöä: P-S:n HAO 15/033511

- Asiassa on kysymys siitä, onko koulutuspalvelujen johtaja voinut julkisuuslain 5 § :n 3 momentin 3 kohdan perusteella kieltäytyä luovuttamasta valittajalle kaupunginlakimiehen henkilöstösuunnittelijalle lähettämää sähköpostiviestiä.
- Sähköpostiviestiin sisältyy kaupunginlakimiehen henkilöstösuunnittelijalle antamaa ohjeistusta valittajan kaupungille esittämää asiakirjapyyntöä koskevassa asiassa.

Oikeuskäytäntöä: P-S:n HAO 15/033511

- Edellä julkisuuslain esitöistä lausuttu huomioon ottaen sähköpostiviesti ei ole julkisuuslain 5 §:n 3 momentin 3 kohdassa tarkoitettu viranomaisen sisäistä koulutusta, tiedonhakua tai muuta niihin verrattavaa sisäistä käyttöä varten hankittu asiakirja.
- Asiakirjapyyntöä ei siten ole voitu hylätä mainitun lainkohdan perusteella.

Oikeuskäytäntöä: P-S:n HAO 15/033511

- Sähköpostiviestiä on kuitenkin pidettävä sellaisena viranomaisen sisäistä työskentelyä varten laadittuna asiakirjana, jota ei arkistolainsäädännön mukaan ole liitettävä arkistoon.
- Kysymys on siten sellaisesta asiakirjasta, johon julkisuuslain 5 §:n 4 momentin mukaan ei sovelleta julkisuuslakia.
- Valittajalla ei ole tällä perusteella oikeutta saada pyytämäänsä sähköpostiviestiä. Koulutuspalvelujen johtajan päätöksen lopputulosta ei ole syytä muuttaa.

Julkisuus ja salassapito

- Salassapitovelvollinen ei saa paljastaa salassa pidettäviä tietoja sivullisille, ts. kenellekään, jolla ei ole laissa säädettyä tiedonsaantioikeutta.
- Toimielimen jäsenyyden perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi.

Julkisuus ja salassapito

- Valtuuston kokoukset ovat julkisia, jollei kokouksessa käsitellä asiaa tai asiakirjaa, joka on lailla säädetty salassa pidettäväksi tai jollei valtuusto muuten painavan syyn vuoksi jossakin asiassa toisin päättä.
- Valtuuston suljetussa kokouksessa esitetyt ja siinä käydyistä keskustelusta laaditut asiakirjat ovat salassa pidettäviä, jos niin laissa säädetään.
- Suljettuun käsittelyyn on siis oltava painava syy, esimerkiksi kunnan edun turvaaminen hankinnassa tai yrityskaupassa.

Julkisuus ja salassapito

- Muun toimielimen kuin valtuuston kokoukset ovat julkisia vain, jos toimielin niin päättää eikä kokouksessa käsitellä asiaa tai asiakirjaa, joka on lailla säädetty salassa pidettäväksi.
- Yleisöllä on oltava mahdollisuus seurata toimielimen julkista kokousta myös siltä osin kuin kokoukseen osallistutaan sähköisesti.
- Jos kokous on suljettu, kokousten keskustelut on tarkoitettu luottamuksellisiksi.
- Keskustelujen paljastamista ei kuitenkaan pidetä salassapitorikoksena vaan hyvän hallintotavan vastaisena.

Julkisuus ja salassapito

- Omien mielipiteiden esittelylle ei ole esteitä, mutta muiden puheenvuoroista kertominen voi vaikeuttaa sitä luottamuksellisuutta, jota hyvä kokoustyöskentely edellyttää.
- Taisto Ahvenainen: *" Jokaisella on oikeus käydä kokouksessa käsitellyistä asioista avointa julkista keskustelua ja esittää samalla omat kantansa, mutta ei ole oikein repostella julkisesti muiden jäsenten suljetussa kokouksessa esittämiä mielipiteitä."*

Julkisuus ja salassapito

- Suljetun kokouksen keskustelut ovat luottamuksellisia, mutta eivät automaattisesti salassapidettäviä.
- Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus rajoittavat kokouksessa käydyistä keskusteluista kertomista siten, että sellaista tietoa, joka on lailla säädetty salassa pidettäväksi tai josta on säädetty vaitiolovelvollisuus, ei saa paljastaa sivulliselle.
- Salassapidettävän tiedon paljastaminen ilman lakiin perustuvaa syytä merkitsee virkasalaisuuden rikkomista.

Julkisuus ja salassapito

- Hyvän hallintokäytännön mukaista ei ole paljastaa ulkopuolisille suljetussa kokouksessa käytyjä keskusteluja.
- Kuntalain 69.2 §:n mukaan luottamushenkilön tulee edistää kunnan ja sen asukkaiden parasta sekä toimia luottamustehtävässään arvokkaasti tehtävän edellyttämällä tavalla.
- Tietojen vuotamisen asiakirjaan sisällyttämistä seikoista (esim. suljetussa kokouksessa käydyistä keskusteluista) tai sellaisista tiedoista, jotka eivät vielä ole julkisia, voidaan katsoa rikkovan luottamushenkilön kuntalain 69 §:n mukaista käyttäytymisvelvollisuutta, vaikka tarkkaan ottaen kyse ei tällöin olekaan salassapidettävien tietojen paljastamisesta.

Kokouskäyttäytymisestä / KuntaL 102 §

- Puheenjohtaja johtaa asioiden käsittelyä ja pitää huolta järjestyksestä toimielimen kokouksessa.
- Jos kokouksessa läsnä oleva henkilö käyttöksellään häiritsee kokouksen kulkua, puheenjohtajan tulee kehottaa häntä käyttäytymään asianmukaisesti.
- Jos kehotusta ei noudateta, puheenjohtaja voi määrätä henkilön poistumaan.
- Jos syntyy epäjärjestys, puheenjohtajan on keskeytettävä tai lopetettava kokous.

Kokouskäyttäytymisestä / KuntaL 102 §

- Toimielimen jäsenellä on puheoikeus käsiteltävänä olevassa asiassa.
- Jäsenen on puheessaan pysyttävä asiassa.
- Jos puhuja poikkeaa asiasta, puheenjohtajan on kehotettava häntä palaamaan asiaan.
- Jos puhuja ei noudata kehotusta, puheenjohtaja voi kieltää häntä jatkamasta puhetta.
- Jos puhuja ilmeisen tarpeettomasti pitkittää puhettaan, puheenjohtaja voi asiasta huomautettuaan kieltää häntä jatkamasta puhettaan.

Kokouskäyttäytymisestä / Hallintosääntö 102 §

- Puhujan on pysyttävä käsiteltävänä olevassa asiassa.
- Jos hän poikkeaa siitä, on puheenjohtajan kehotettava häntä palaamaan asiaan.
- Jos puhuja ei noudata huomautusta, puheenjohtajan on kiellettävä häntä jatkamasta puhettaan.

Kokouskäyttäytymisestä / Hallintosääntö 100 §

- Puheenjohtaja johtaa asioiden käsittelyä ja pitää huolta järjestyksestä **valtuuston kokouksessa**.
- Mikäli valtuutettu tai muu kokouksessa läsnä oleva henkilö käytöksellään häiritsee kokouksen kulkua, puheenjohtajan tulee kehottaa häntä käyttäytymään asianmukaisesti.
- Puheenjohtaja saa varoituksen annettuaan määrätä poistettavaksi sopimattomasti käyttäytyvän henkilön.
- Jos syntyy epäjärjestys, puheenjohtajan on keskeytettävä tai lopetettava kokous.

Kokouskäyttäytymisestä / Hallintosääntö 128 §

- Puheenjohtajan tehtävänä on johtaa asioiden käsittelyä sekä pitää huolta järjestyksestä **toimielimen kokouksessa**.
- Puheenjohtaja saa, varoituksen annettuaan, määrätä poistettavaksi henkilön, joka käyttäytyy sopimattomasti.
- Jos syntyy epäjärjestys, puheenjohtajan on keskeytettävä tai lopetettava kokous.

Kokouskäyttäytymisestä / Rikoslaki 24:3

Julkisrauhan rikkominen

Joka oikeudettomasti

1) tunkeutuu taikka menee salaa tai toista harhauttaen... virastoon,...
...toimistoon,... kokoustilaan,... taikka

2) kätkeytyy tai jää 1 kohdassa tarkoitettuun paikkaan,

on tuomittava *julkisrauhan rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen
enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Julkisrauhan rikkomisena ei kuitenkaan pidetä tekoa, josta on
aiheutunut ainoastaan vähäinen haitta.

Luottamushenkilön rikosvastuu

- **Virheellinen menettely luottamustoimessa:**
- Kuntalaki 85 §: Luottamushenkilö hoitaa tointaan virkavastuulla, ja häneen sovelletaan rikoslain virkarikoksia koskevia säännöksiä.
- Jos on syytä epäillä, että luottamushenkilö on **toimessaan** syyllistynyt virkarikokseen tai muuten menetellyt siinä velvollisuuksiensa vastaisesti, KH:n on vaadittava asianomaiselta selitys sekä tarvittaessa ilmoitettava asiasta KV:lle.
- Asiasta on viipymättä tehtävä rikosilmoitus, jos kysymyksessä on ilmeinen virkarikos.

Luottamushenkilön rikosvastuu

- Rikoslain 40 luku: Virkarikokset
 - 1 § Lahjuksen ottaminen
 - 2 § Törkeä lahjuksen ottaminen
 - 3 § Lahjusrikkomus
 - 5 § Virkasalaisuuden rikkominen ja tuottamuksellinen virkasalaisuuden rikkominen
 - 7 § Virka-aseman väärinkäyttäminen
 - 8 § Törkeä virka-aseman väärinkäyttäminen
 - 9 § Virkavelvollisuuden rikkominen
 - 10 § Tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen

Luottamushenkilön rikosvastuu

- KHO 27.9.1979 T 3981:
- Lautakunnan puheenjohtaja oli menetellyt tässä toimessaan siten virheellisesti ja laiminlyönyt tehtävänsä, että kunnanhallituksen olisi pitänyt ilmoittaa asiasta valtuustolle. Kunnanhallituksen päätös, jolla oli todettu, että puheenjohtaja oli menetellyt väärin, mutta ettei menettelyä voitu pitää törkeänä ja että asia ei tämän johdosta aiheuttanut lisätoimenpiteitä, oli lainvastainen.

Luottamushenkilön rikosvastuu

- KV voi tutkimuksen tai oikeudenkäynnin ajaksi pidättää luottamushenkilön toimestaan, jollei hän ole itse ilmoittanut vetäytyvänsä luottamustoimesta.
- Ennen KV:n kokousta voi pidättämisestä väliaikaisesti päättää KV:n puheenjohtaja.
- Pidättämispäätös voidaan panna täytäntöön heti.

Luottamushenkilön rikosvastuu

- KV:n on luottamushenkilön toimestaan tekemäksi epäiltyä virkarikosta koskevan esitutkinnan tai oikeudenkäynnin ajaksi **pidätettävä** luottamushenkilö toimestaan, jos se on kunnan päätöksenteon uskottavuuden ja luotettavuuden turvaamiseksi välttämätöntä ottaen huomioon epäillyn rikoksen vakavuus, mahdollinen toistuvuus ja muut seikat.
- Pidättämisspätös voidaan panna täytäntöön heti.

Luottamushenkilön rikosvastuu

- **Rikollinen menettely luottamustoimen ulkopuolella**
- Kuntalaki 86 §: Jos luottamushenkilö on asetettu syytteeseen rikoksesta, jonka laatu tai tekotapa osoittaa, ettei hän voi toimia luottamustehtävässään sen edellyttämällä tavalla, KV voi oikeudenkäynnin ajaksi pidättää hänet toimestaan.
- Pidättämispäätös voidaan panna täytäntöön heti.
- Jos luottamushenkilö vaalin toimittamisen jälkeen on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu vankeuteen vähintään 6 kk:ksi, KV voi erottaa hänet luottamustoimestaan.
- Päätös pannaan täytäntöön heti.

Luottamushenkilön rikosvastuu

- KHO:2004:73
- Valtuuston päätös, jolla valtuutettu oli vankeusrangaistuksen vuoksi erotettu valtuutetun tehtävästä ja muista luottamustehtävistä, ei ollut lainvastainen, vaikka hänet oli käräjäoikeuden tuomion jälkeen valittu valtuutetuksi ja muihin luottamustehtäviin, kun lainvoimainen tuomio oli annettu vaalien jälkeen. Äänestys 5-2

Luottamushenkilön vahingonkorvausvastuu

- Vahingonkorvausvastuun syntymisen edellytykset:
 - Toimittu "kohtuuttoman" huolimattomasti.
 - Vahingonkärsijä hakenut päätökseen muutosta (jos päätösasia).
 - Korvattavat vahingot; esine-, henkilö- ja varallisuusvahingot.
 - Vastuun jakautuminen kaupungin ja luottamushenkilön välillä (isännänvastuu) vähentää luottamushenkilön vastuuta:
 - luottamushenkilön ensisijainen vastuu: vain tahallaan aiheutetuista vahingoista
 - ei kuitenkaan vastuuta, jos tuottamus on vain lievää (vastuu kokonaan kaupungilla).

Otto-oikeus

- Johtavilla viranhaltijoilla ja toimielimillä on oikeus ottaa alaisensa viranhaltijan päätös toimielimen käsittelyyn.
- Myös ylempi toimielin//sen pj voi käyttää otto-oikeutta alemman toimielimen päätöksiin.
- Säännöksiä otto-oikeuden käyttämisestä on hallintosäännössä ja kuntalaissa.

Otto-oikeus

- Ylemmän toimielimen käsiteltäväksi ei saa esim. ottaa:
 - lain tai asetuksen mukaisia lupa-, ilmoitus-, valvonta- tai toimitusmenettelyä koskevia asioita;
 - yksilöön kohdistuvia opetustoimen, terveydenhuollon tai sosiaalitoimen asioita.
- Asia on otettava ylemmän toimielimen käsiteltäväksi viimeistään sen ajan kuluessa, jossa oikaisuvaatimus päätöksestä on tehtävä.

Otto-oikeus

- Seuraavista päätöksistä **on ilmoitettava** viranomaiselle, jolla on oikeus ottaa asia ylemmän viranomaisen käsiteltäväksi:
 1. toimielimien päätöspöytäkirjat,
 2. määräaikaiseen palvelussuhteeseen ottamista koskevat päätökset, jos päätöksellä ylittyy 2 vuoden yhtäjaksoinen määräaika yhdellä tai useammalla virkamääräyksellä tai työsopimuksella,

Otto-oikeus

3. toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen ja vakinaiseen virkasuhteeseen ottamista koskevat päätökset,
4. urakat joiden arvo ylittää 250.000 euroa,
5. palveluhankinnat joiden arvo ylittää 120.000 euroa ja
6. muut sopimukset joiden arvo ylittää 120.000 euroa.

Otto-oikeus

- **Mikäli päätöksistä on ilmoitettava**, on ilmoitus tehtävä seitsemän (7) päivän kuluessa toimielimen tai viranhaltijan päätöksenteosta niille viranomaisille, joilla on otto-oikeus.
- Päätökset niissä asioissa, joista ei tarvitse ilmoittaa, voidaan panna täytäntöön, jollei otto-oikeuden käyttäjä ole täytäntöönpanoa kieltänyt.
- Sen estämättä, mitä 1 momentissa määrätään, voivat ne joilla on otto-oikeus, ottaa muunkin päätöksen ylemmän viranomaisen käsittelyyn.

Muutoksenhaku

- **Kuntalain mukainen oikaisuvaatimusmenettely**
- Kaupunginhallituksen, lautakuntien ja niiden jaostojen, johtokuntien sekä niiden alaisen viranomaisen (viranhaltija) päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.
- Päätökseen ei saa hakea muutosta suoraan valittamalla.

Muutoksenhaku

- Oikaisuvaatimusaika on 14 päivää päätöksen tiedoksisaannista lukien.
- Oikaisuvaatimus on käsiteltävä viipymättä.
- Oikaisuvaatimus voidaan tehdä sekä laillisuus-, että tarkoituksenmukaisuusperusteella.

Muutoksenhaku

- **Kunnallisvalitus**
- Valtuuston päätökseen sekä toimielimen oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksella hallinto-oikeudelta.
- Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että:
 - 1) päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä,
 - 2) päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai
 - 3) päätös on muuten lainvastainen.

Muutoksenhaku

- Kunnallisvalituksen voi siis tehdä vain laillisuusperusteella.
- Kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.
- Hallinto-oikeuden päätöksestä valitetaan korkeimmalle hallinto-oikeudelle.
- Päätöksestä, joka on luonteeltaan yksinomaan valmistelua tai täytäntöönpanoa taikka työ- ja virkaehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista, ei voi tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.

Muutoksenhaku

- **Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus**
- Päätös voidaan panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman.
- Täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä, jos oikaisuvaatimus tai valitus käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi taikka jos oikaisuvaatimuksen käsittelevä toimielin tai valitusviranomainen kieltää täytäntöönpanon.

Muutoksenhaku

- **Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus**
- Oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (*asianosainen*) sekä kunnan jäsen.
- Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa lähtökohtaisesti hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen.

Muutoksenhaku

- **Oikaisuvaatimusohjeet ja valitusosoitus**
- Päätökseen, josta saa tehdä oikaisuvaatimuksen, on liitettävä ohjeet oikaisuvaatimuksen tekemiseksi.
- Päätökseen, josta saa tehdä kunnallisvalituksen, on liitettävä valitusosoitus.
- Päätökseen, josta ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, on liitettävä ilmoitus muutoksenhakukiellosta.

Lähteet ja lisätietoja

- <https://www.ouka.fi/oulu/paatoksenteko-ja-hallinto/johtosaannot-ja-ohjeet>
- <https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/laki>
- Harjula – Prättälä: Kuntalaki – Tausta ja tulkinnat (9. painos, 2015)

KIITOS!

OULU